

Viite: lausuntopyyntö 22.6.2021 VN/6071/2021-SM2

Hallituksen esitys laajamittaisen maahantulon varautumisen kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Kaakkois-Suomen ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta kommentoida alueelle tärkeässä laajamittaisen maahantuloon liittyvässä hallituksen esityksessä. Hallituksen esityksen tavoite täsmentää laajamittaisen maahantuloon varautumisen sääntelyä, selkeyttää alueellisen ja valtakunnallisen varautumisen koordinaatiota ja Maahanmuuttoviraston johtovastuuta sekä parantaa laajamittaisen maahantulon suunnittelua eri viranomaisten kesken, on Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen mielestä tärkeä ja kannatettava asia.

Varautuminen ja valmiussuunnittelu

Eri viranomaisten välisen yhteistyön ja tiedonkulun ongelmat ja lainsäädännön epäselvyydet on tunnistettu valmisteluvaiheessa valtakunnallisella tasolla. Alueellisesti ongelmat ja epäselvyydet ovat erilaisia ja liittyvät ELY-keskusten, alueiden ja eri viranomaisten välisiin alueellisiin yhteistyösuhteisiin ja verkostoihin. Kaakkois-Suomessa yhteistyö laajamittaisen maahantulon varautumisessa on ollut pitkäjänteistä ja systemaattista. Lainsäädännön kehittäminen ja yhteistyöverkostojen vastuiden ja roolien selkeyttäminen, myös ELY-keskusten varautumisen vastuuhenkilöiden ja maahanmuuton yhdyshenkilöiden kesken, vahvistaa esityksessä selkeästi varautumisen suunnittelua, koordinaatiota ja johtosuhteita.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen mielestä laajamittaisen maahantulon koordinaatio ja johtovastuu tulee olla Maahanmuuttovirastolla hallituksen esityksen mukaisesti (laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ja auttamisesta 12§ 2 mom.) ELY-keskus edellyttää jatkossakin alueellisen tiiviin yhteistyön jatkamista ELY-keskusten, kuntien, aluehallintoviraston ja muiden toimijoiden kanssa Maahanmuuttoviraston johdolla. Ehdotettu muutos selkiyttää ELY-keskuksen alueellista roolia varautumisen laajassa kokonaisuudessa, jonka koemme positiivisesti.

ELY-keskus korostaa systemaattisen ja monialaisen, eri viranomaisia ja muita toimijoita koskevan viestinnän, tiedottamisen ja vuoropuhelun tärkeyttä kriisitilanteissa mm. tilannekuvista ja tulevaisuuden skenaarioista.

5.8.2021

Maahanmuuttoviraston laajamittaisen maahantulon johtovastuun myötä syntyy keskitetty, valtakunnallinen toimintamalli yhteistyössä alueellisten verkostojen kanssa. Laajamittaiseen maahantuloon varautuminen ja tilanteen hallinta edellyttää eri viranomaisten yhteistoimintaa niin keskushallinnossa kuin aluehallinnossakin. Varautumiskokonaisuutta ei kannata jakaa valtakunnalliseksi ja alueelliseksi, sillä valtakunnallinen varautuminen koostuu alueiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Valtakunnallinen varautuminen on tärkeä myös Transit-alueiden turvapaikanhakijoiden kuljetusten osalta järjestelykeskuksiin eri puolille Suomea. Esimerkiksi nostamme itärajan rajanylityspaikat: Vaalimaa, Vainikkala ja Nuijamaa. Haminassa, Kotkassa, Lappeenrannassa ja Imatralla valmiutta laajamittaisen maahantulon suurien turvapaikanhakijamäärien tulon on oltava.

Viranomaisten tulee huolehtia yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta sekä kansallisesta turvallisuudesta. Systemaattinen yhteistyö maahanmuuttoviraston ja alueellisten verkostojen kanssa lisää turvallisuutta, ennakoivaa otetta varautumiseen, ripeää reagointia nopeisiin laajamittaisen maahantulon tilanteisiin. Riskienhallinta ja tiedonkulku paranee.

Resurssien keskittäminen

lisää toiminnan vaikuttavuutta valtakunnallisesti ja alueellisesti tiiviimmän systemaattisen yhteistyön myötä. Varautumissuunnitelmien rakenne ja sisältö yhdenmukaistuu tarpeellisilta osin alueittain ja valmiuden taso yhdenvertaistuu. Maahanmuuttoviraston johdolla hyödynnetään eri alueiden kokemuksia ja hyviä käytäntöjä kaikkien alueiden sekä valtakunnallisen varautumisen ja valmiussuunnittelun kehittämiseen. Operatiivisen yhteistyön laatu entisestään paranee ja tehostuu. Tehtävien keskittämisellä Maahanmuuttovirastolle turvataan laajamittaisen maahantulon asiantuntemuksen koordinaatio, vaikuttavuus sekä varautuminen nopeisiin muutoksiin.

Valtioneuvosto ei voimassa olevan vastaanottolain 12 §:n 3 momentin perusteella (sen sanamuodosta huolimatta) voi asettaa kunnille veloitetta perustaa vastaanotto- ja järjestelykeskuksia. Kuntien itsehallinnon vuoksi keskusten perustaminen perustuu kuntien vapaaehtoisuuteen ja sopimiseen. Vastaanottolaissa säädetyistä aiesopimusmenettelyistä ehdotetaan luovuttavaksi ja säännös kuntien velvollisuudesta perustaa järjestely- ja vastaanottokeskuksia poistettavaksi vastaanottolaista.

Haasteena on kuntien kanssa tehtävän yhteistyön vahvistuminen ja mallintaminen. Maahanmuuttovirasto ja Kuntaliitto yhteistyössä ovat laatimassa kuntaohjeistusta ja kuntasuunnitelmaa. Nykyiset laajamittaisen maahantulon yhteistyöryhmät tulisi säilyttää vuoteen 2022. Ryhmän kokoonpano ja tehtävät eivät muutu,

5.8.2021

vaikka johtovastuu siirtyisi Maahanmuuttoviraston vastuulle. Kuntien sivistystoimen, opetustoimen osuus on olennainen laajamittaiseen maahantulon varautumissa. Vuonna 2023 perustettavat hyvinvointialueet vaikuttavat yhteistyöverkostojen muotoutumiseen. Eduskunta hyväksyi 23.6.2021 sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta koskevat lakiesitykset. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävät ja järjestämisvastuu siirtyvät kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023.

Hallinnollisten muutosten myötä ELY-keskusten tehtävät maahanmuuttoon liittyvissä asioissa liittyvät siihen vaiheeseen, kun turvapaikanhakija tai maahanmuuttaja on saanut oleskeluluvan, jonka jälkeen ELY-keskus tekee oleskeluluvan saaneen kuntaan osoituksen. Vastaanottava kunta vastaa oleskeluluvan saaneen ohjauksesta ja neuvonnasta kotouttamis-, työvoima- yms. palveluiden piiriin (Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) 37§ ELY- keskuksen tehtäviä). ELY-keskus tekee kuntaan osoituksen vain pakolaisille (kiintiöpakolaisille ja osalle oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista). Palveluiden piiriin ohjauksesta toimivaltaa on sekä kunnalla että TE-toimistolla.

Säilöönottokapasiteetin tilapäinen kasvattaminen

Laista säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annetun lain muuttamisesta

Julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle (Perustuslaki 124§). Näin ollen muun kuin virkasuhteisen henkilön käyttäminen työtehtävissä säilöönottoyksikössä tulisi olla välttämätön tilapäisratkaisu varmistuen hyvän hallinnon, asiakkaan oikeusturvan ja perusoikeuksien toteutuminen. Säilöönottoyksikössä tulisi aina olla läsnä myös virkasuhteisia henkilöitä.

Lakiin ulkomaalaislain muutoksista ja lisäyksistä ei Kaakkois-Suomen ELY-keskuksella ole lausuttavaa.

Lakiin henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa ei Kaakkois-Suomen ELY-keskuksella ole lausuttavaa.

Yksikön päällikkö

Tea Munne

5.8.2021

Kehittämispäällikkö

Ritva Kaikkonen

Jakelu

E-vastualueen johtaja Satu Mäkelä, ylijohdaja Leena Gunnar, johtava asiantuntija Antti Kanninen, Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Tämä asiakirja KEHA/3638/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/3638/2021 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Munne Tea 06.08.2021 11:53

Esittelijä Kaikkonen Ritva 06.08.2021 08:25